

LEKKER VOOR NIKS WERKEN

(WANT DAT STAAT
ZO LEUK OP JE CV)

De tijd dat werkgevers voor jonge academici in de rij stonden is voorbij. Gevolg is dat afgestudeerden voor niets of voor een prikkie gaan werken. Als ze maar ervaring kunnen opdoen. Gezonde ontwikkeling of pure exploitatie?

Tekst: Jorg Leijten / Illustraties: Roel Venderbosch

Naida Djuheric (25) was het zat. Vier maanden waren verstreken sinds het afronden van haar master Religie en beleid en voor de zoveelste keer wees een werkgever haar af wegens gebrek aan ervaring. Banen als beleidsadviseur bij overheden lagen al niet voor het oprapen en bij sollicitaties was ze altijd een van de honderden.

Toen kreeg ze een telefoontje van een personeelsfunctionaris van de gemeente Nijmegen. Er was een werkervaringsplaats vrijgekomen en of ze niet de aanbevelingen uit haar afstudeeronderzoek in haar eigen stad wilde doorvoeren. "Ik had niet veel keuze", blikt Djuheric terug. "Een half jaar fulltime werken als volwaardig beleidsadviseur voor een stagevergoeding van tweehonderd euro plus een startersbeurs van vijfhonderd euro per maand is niet wat je hoopt."

"Natuurlijk baalde ik: was ik eindelijk afgestudeerd, kwam ik op een werkervaringsplek terecht waar ik werk deed waarvoor ik eigenlijk drie keer zo veel betaald moest krijgen", zegt Djuheric. Ze stelde haar verwachtingen bij. "Wilde ik aantrekkelijk worden voor werkgevers, dan moest ik simpelweg uren maken. Lukte dat door iets met mijn afstudeeronderzoek te doen, dan was dat meegenomen. Vanuit een werkervaringsplek kon ik bovendien netwerken."

En met succes: inmiddels is ze junior beleidsadviseur bij de gemeente Gennep. "Werkervaring bij een gemeente was een pre voor het krijgen van deze functie. Ik heb er dus wat aan gehad."

Liever onderbetaald werken dan thuis op de bank zitten terwijl het gat in je cv groeit. Het verhaal van Naida Djuheric staat voor dat van veel afgestudeerden. Uit cijfers van de monitor onder alumni van de Radboud Universiteit blijkt dat de werkloosheid tussen 2007 en 2013 toenam van 3,9 tot 11,2 procent. De concurrentie op de arbeidsmarkt is moordend. Een goede cijferlijst voldoet allang niet meer om in aanmerking te komen voor een baan. Ziedaar de oorzaak van de opmars van de werkervaringsplekker (WEP'er).

Het idee is dat afgestudeerden enkele maanden werkervaring opdoen om zo hun cv te vullen en contacten op te doen. "Eigenlijk is het gewoon een stage", stelt Michiel Hietkamp, voorzitter van FNV Jong. "Een stage kent echter een contract met rechten en plichten. Bij werkervaringsplekken ontbreekt zo'n verbintenis meestal en ligt de focus vaak niet op leren, maar op het volledig meedraaien binnen een bedrijf tegen een zo laag mogelijk tarief. Dat is gewoon uitbuiting."

De vakbonden FNV Jong en CNV Jong zien het

aantal hoogopgeleide WEP'ers toenemen, met name in de alfa- en gammawetenschappen. "Sociologie, geschiedenis en communicatie, in die richtingen vind je veel werkloosheid en dus ook veel werkervaringsplekkers", zegt Hietkamp. Een kwalijke zaak, noemt hij het. "Als afgestudeerde heb je al bewezen dat je wat kan, maar kom je nu alsnog in een stagepositie terecht. Voor je het weet sta je te kopiëren of haal je de hele dag koffie."

Minimumloon

Leonard Verburg, hoogleraar Arbeidsrecht in Nijmegen, tempert de bezorgdheid van de vakbonden. "Ons arbeidsrecht kent voldoende spelregels om afgestudeerden te beschermen", stelt hij. "Het minimumloon garandeert bijvoorbeeld dat iemand die volledig meedraait recht heeft op een volwaardige beloning."

Verrichten afgestudeerden onderbetaalde arbeid, dan vindt Verburg dat nog niet rampzalig. "Zolang het van tijdelijke aard is. Als iemand een stagecontract krijgt en daarmee instemt, is het prima. Wel moeten we alert blijven op

STARTERSBEURS

Onder het motto 'beter iets dan niets' lanceerden vakbonden FNV Jong en CNV Jong, samen met de Tilburgse hoogleraar Arbeidsmarktbeleid Ton Wilthagen, in 2012 de startersbeurs. Jongeren onder de 27 krijgen van de gemeente een zak geld mee om binnen te komen bij potentiële werkgevers. De bedoeling is dat ze een half jaar lang voor vijfhon-

derd euro per maand bij een bedrijf of organisatie aan de slag gaan om relevante werkervaring op te doen. De gemeente betaalt vierhonderd euro en de werkgever legt daar honderd euro bij. Ook de gemeente Nijmegen doet mee aan het project. "Vijfhonderd euro is niet veel, maar meer dan de meeste stagevergoedingen", stelt

CNV-Jong-voorzitter Robbert Coenmans. "Wanneer een werkgever niet geneigd is een extra arbeidskracht aan te nemen, kan de beurs hem of haar net dat duwtje geven om een starter de kans te geven zich te bewijzen. En met succes: de helft van de beginners met een startersbeurs stroomt door binnen het bedrijf."

verdringing: als iemand onder het mom van een stage een bestaande arbeidsplaats bekleedt.”

De vakbonden spreken van een zorgelijke ontwikkeling, maar ontvangen nauwelijks klachten. De keuze voor een werkervaringsplaats is immers vrijwillig. Afgestudeerden willen uit de vicieuze cirkel breken, weten de bonden: om aan werk te komen, moeten jonge arbeidskrachten ervaring hebben, maar zonder werk doen ze geen ervaring op.

Uit de laatste monitor onder RU-alumni blijkt dat het gat tussen theorie en praktijk groot is. Hoogleraar Verburg: “Een tussenfase ontbreekt. Na je afstuderen ga je zonder veel praktijkervaring de arbeidsmarkt op. In het mbo gaat dat bijvoorbeeld veel vloeiender. Hier ligt volgens mij de werkelijke oorzaak van de populariteit van de werkervaringsplek.”

Onderbetaald

Cijfers over het aantal werkervaringsplekkers zijn er niet. De arbeidsinspectie controleert niet op uitbuiting van WEP'ers. “We komen wel eens wat tegen als bijvangst tijdens reguliere controles”, aldus een woordvoerder.

Sociologisch onderzoeksbureau Alter Opus besloot de omvang van de ontwikkeling in kaart te brengen. Ze peilde de ervaringen van 110 WEP'ers. Uit die enquête blijkt dat de gemiddelde werkweek van een WEP'er 26 uur telt, met uitschieters naar 60 uur. De gemiddelde duur van een werkverband is 6,5 maanden. Het meest in het oog springt de beloning. Terwijl 65 procent van de ondervraagden aangeeft op niveau te werken, is de gemiddelde beloning 230 euro per maand.

De meerderheid van de werkervaringsplekkers werkt echter zonder beloning en moet een

TIPS VAN EEN WEP'ER

“Mijn hoop om zonder veel ervaring aan een vaste baan te komen, was nihil”, zegt Roxanne Hummel (25), afgestudeerd psycholoog. “Als basispsycholoog kom je niet ver. Er is altijd wel iemand met meer ervaring. Na mijn afstuderen heb ik me al snel gericht op een werkervaringsplek.” Nu verzorgt Hummel samen met een psychiater intakes en voert ze psychologische

onderzoeken en behandelingen uit bij een Almelose instelling voor jeugdpsychiatrie. Eens per week krijgt ze coaching van een supervisor. “Die feedback voegt veel toe. Ja, ik draai mee als een volwaardige medewerker terwijl ik niet als zodanig betaald word, maar ik zie het als een investering in mijzelf. Een WEP heb je gewoon nodig.” Tip 1 van Hummel aan andere

WEP'ers: stel eisen aan de werkgever. “Vraag een reiskostenvergoeding van 100 procent, anders lever je erop in.” Tip 2: “Probeer er een nuttige opleiding uit te slepen. Daar hangt een prijskaartje aan voor het bedrijf, maar als jij investeert in een werkgever, mag je ook wat terugverwachten.”

bijbaantje aanhouden om rond te komen. Volgens Alter Opus weigeren veel wo'ers de bijstand in te gaan. Ze willen zelfredzaam zijn. Academische werklozen schamen zich voor een uitkering en kiezen liever voor de combinatie onderbetaald werk met een bijbaantje.

Martin Buunk (27) herkent zich in de uitkomsten van de monitor. Hij kwam na zijn master Politiek en parlement in de bijstand terecht. Tientallen sollicitaties leverden niets op, totdat de geschiedkundige bij een adviesbureau voor jongerenprojecten belandde. “De ondernemer had geen geld en kon mij alleen met een startersbeurs binnenhalen. Met onderhandelen heb ik er 550 euro uitgesleept.”

Buunk kreeg volop vrijheid, maar de begeleiding ontbrak grotendeels. “Werkgevers gebruiken de WEP vaak om een goedkope arbeidskracht te krijgen, terwijl het leren centraal zou moeten staan. Uitzicht op vast werk ontbrak bovendien. Na zes maanden stond ik weer buiten en kon de werkgever een nieuwe WEP'er aantrekken.”

Ron van Gent, directeur van ondernemersorganisatie VNO-NCW Midden, benadrukt dat afgestudeerden uit vrije wil een werkervaringsplek aangaan. Dat jonge academici weinig betaald krijgen, vindt hij niet onlogisch. “Wie rechtstreeks van de universiteit komt, is vaak niet direct productief. Waarom zou je voor deze persoon meteen de hoofdprijs betalen? Veel WEP'ers beseffen dat de vergoeding zit in de werkervaring die ze opdoen.”

Van Gent stelt dat de werkervaringsplek niet mag bestaan uit klusjes als koffie halen. “Een WEP moet altijd gericht zijn op het volledig meedraaien in een bedrijf, met uitzicht op werk. De werkgever ervaart of de werknemer getalenteerd is en de afgestudeerde ondervindt of het bedrijf bij hem of haar past.”

Hoogleraar Verburg noemt de WEP een goed alternatief voor werkloos thuis zitten. “We moeten er echter voor waken dat afgestudeerden maximaal een half jaar in dergelijke constructies blijven hangen en niet van WEP naar WEP gaan zonder uitzicht op vast werk.” *

